

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на
образователната и научна степен **"Доктор"**

Професионално направление **5.7. Архитектура, строителство и геодезия**,
докторска програма: **Техника на безопасността на труда и противопожарна
охрана**, автор на дисертационния труд: **Исмаил Хаккъ Ходжаоглу**, тема на
дисертационния труд: **Оценка на културата на безопасни условия на труд в
здравния сектор**

Рецензент: **проф. д-р Борислав Георгиев Ангелов**,
Русенски университет „Ангел Кънчев“

1. Кратки биографични данни

Исмаил Хаккъ Ходжаоглу е роден на 2 май 1966 г. в гр. Мачка, област Трабзон на Република Турция. През 1987 г. придобива образователно-квалификационната степен „бакалавър“ в Истамбулския университет, с професионална квалификация инженер по геология, а през 2014 г. – образователно-квалификационната степен „магистър“ в университета Йени Юзйъл. В периода от 2001 до 2004 г. работи като геолог в Регионалния отдел на Област Анкара. На 25 март 2015 г. Исмаил Ходжаоглу е зачислен в докторантура на самостоятелна подготовка към Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ в професионалното направление „Архитектура, строителство и геодезия“ по докторантската програма „Техника на безопасността на труда и противопожарна техника“.

2. Актуалност и значимост на дисертационното изследване

Предложеният ми за рецензиране дисертационен труд е насочен към създаване на инструменти за оценка на достигнатото ниво на културата по безопасни условия на труд в структурите от здравния сектор в Република Турция и разработване на модел за оптимизиране на системата за управление и оценка на безопасните условия на труд в този сектор. Както е известно, в областта на здравеопазването работят специалисти с различна степен на квалификация от различни професионални области. Във връзка с тази особеност на сектора е неефективно използването на общовалидни нормативни документи за обучение на персонала и осигуряване на безопасни условия на труд. Ясно е, че основният проблем при създаването на модел за оптимизиране на системата за управление и оценка на безопасните условия на труд в здравеопазването е отчитането на голямото разнообразие от дейности, свързани с предоставянето на медицинската услуга. Въз основа на това считам, че дисертационното изследване е насочено към решаване на актуален проблем, който не е намерил своето общоприето решение до този момент.

За нуждите на изследването са проучени 175 литературни източника, в това число основна литература от 92 заглавия (77 на английски език и 15 на турски език) и допълнителна литература от 83 заглавия (57 на английски език и 26 на турски език). Приложеният списък на използваните литературни източници показва, че докторантът познава добре състоянието на решавания от него проблем и върху тази основа правилно е определил основната цел и задачите на своето изследване. В рамките на изследването са използвани както методи за извършване на теоретични изследвания (анализ, сравнение и синтез), така и методи за извършване на емпирични изследвания (наблюдение, проучване и измерване). За обработка и анализ на събраната емпирична информация са използвани подходящи програмни продукти.

3. Кратка аналитична характеристика на дисертационния труд

Съдържанието на дисертационния труд е разположено в четири основни глави. Освен текст, в общия обем от 182 стр. са поместени още 41 фигури и 17 таблици. Изложението започва с увод и завършва с общо заключение, използвана литература, списък с предложението на автора относно научно-приложните и приложните приноси, постигнати в резултат от извършеното изследване, и списък на публикациите с участието на автора, свързани с представянето на резултатите от изследването пред научните среди у нас и в Република Турция.

В първа глава са поместени резултатите от анализа на теоретичните основи на създаването на култура по безопасни условия на труд в сферата на здравеопазването. В рамките на този анализ са изяснени същността на понятието „култура по безопасни условия на труд“, елементите и характеристиките на културата по безопасни условия на труд, теоретичните модели за представяне на културата по безопасни условия на труд като сложен вътрешноинституционален процес, подходите за изследване на този процес и основните инструменти за изследване и оценка на културата по безопасни условия на труд.

Резултатите от анализа на състоянието на безопасните условия на труд в здравния сектор в Република Турция са поместени във втора глава. На анализ са подложени същността и ролята на безопасните условия на труд, съществуващата нормативна основа за осигуряване на безопасни условия на труд в здравеопазването, специфичните условия на труд в здравния сектор, особеностите и проблемите при осигуряване на безопасни условия на труд в този сектор и системата на съществуващото обучение по безопасност на труда.

В трета глава са поместени резултатите от анализа относно същността на трудовите злополуки и професионални заболявания в сектора на

здравеопазването, системата за класификация и регистрация на тези злополуки и заболявания, причини за възникване, формиращи фактори и основни характеристики. В резултат на анализа е установено, че трудовите злополуки и професионалните заболявания в здравеопазването се характеризират с широк спектър на проявление и се изразяват в увреждания и заболявания при работа с биологични и химични агенти, мускулно-скелетни увреждания и настъпване на психични смущения.

В четвърта глава са поместени резултатите от проведеното анкетно проучване и е предложен модел за оптимизиране на системата за управление и оценка на безопасните условия на труд в здравния сектор. В основата на модела е залегнала четиристъпкова процедура, състояща се от планиране, извършване, контрол и превенция. Моделът е базиран на инженерния подход и за по-лесното му внедряване в практиката са разработени следните допълнителни инструменти: принципна блок-схема; структурен подход за управление на безопасните условия на труд; анкетна форма за оценка на културата по безопасност на труда на хартиен и електронен формат; алгоритъм за приложение на модела на системата за управление и оценка на безопасните условия на труд и концептуален модел на софтуер за управление и оценка на безопасните условия на труд.

Кратката аналитична характеристика на дисертационния труд показва, че той представлява самостоятелно и задълбочено изследване на актуален научен проблем. Върху тази основа авторът коректно е формулирал своето предложение за приноси от научно-приложен и приложен характер.

4. Приноси в дисертационния труд

В списъка с предложените от автора приноси са включени общо 6 приноса – 3 с научно приложен характер и 3 с приложен характер.

Приноси с научно-приложен характер:

1. Създаден е модел за оптимизиране на системата за управление и оценка на безопасните условия на труд в здравния сектор.

2. Изведени са характеристиките на трудовите злополуки в здравните заведения на базата на многообразието от фактори, създаващи опасни условия на труд.

3. Разработен е алгоритъм за приложение на модела на системата за управление и оценка на безопасните условия на труд

Приноси с приложен характер:

1. Създаден е електронен формат на анкета за проучване на културата по безопасни условия на труд в здравния сектор.

2. Предложен е концептуален модел на софтуер за управление и оценка на безопасните условия на труд в здравните заведения.

3. На базата на резултатите от проучването са изведени препоръки към ръководството на здравното заведение за повишаване културата по безопасни условия на труд.

Според мен, предложените приноси съответстват напълно на съдържанието и резултатите от извършеното изследване и следва да бъдат признати.

5. Преценка на авторското участие

Подробното запознаване със съдържанието на представения ми за рецензиране дисертационен труд и прегледът на списъка с публикацииите, свързани с представяне на резултатите от изследването пред научната общност, ми дават основание да заключа, че докторантът, под ръководството на своя научен ръководител, има основен принос в успешното решаване на поставения пред него дисертабилен проблем. Допълнителен аргумент в тази посока са трите публикации в съавторство с научния ръководител доц. Анета Георгиева,

представени на международната научна конференция „Проектиране и строителство на сгради и съоръжения“, проведена през 2015 г. и 2016 г. в гр. Варна.

6. Възможностите за използване на получените резултати с препоръки за бъдещото им внедряване

В рамките на своето дисертационно изследване авторът е формулирал възможността за използване на резултатите от изследването в практиката в две направления – веднъж, като предложение за подобряване на работата към ръководството на Болницата за обучение и изследователска дейност „Етфал Шишли“ в Истамбул, в която е проведено анкетното проучване, и втори път, чрез създаване на допълнителни инструменти, подпомагащи по-бързото внедряване на модела за оптимизиране на системата за управление и оценка на безопасните условия на труд в здравния сектор.

Считам, че направените предложения имат висок потенциал за внедряване в практиката и аз ще си позволя да препоръчам на автора и на неговия научен ръководител да предприемат допълнителни действия за популяризиране на резултатите от изследването и възможностите за използване на тези резултати в медицинската практика.

7. Оценка на автореферата към дисертацията

Съдържанието на автореферата към дисертационния труд е разположено на 45 страници. Авторефератът отговаря на всички изисквания за оформяне на такъв тип научна публикация и в него, в синтезиран вид, са отразени основните елементи и постигнати резултати от дисертационното изследване.

8. Препоръки и забележки към дисертационния труд.

Към предложения ми за рецензиране дисертационен труд имам следните забележки и препоръки :

1. В резултат на извършеното изследване е предложен модел за оптимизиране на системата за управление и оценка на безопасните условия на труд в здравния сектор. В тази връзка не става достатъчно ясно дали показаната на фиг. 4.21 блокова схема е схема на модела за оптимизация на системата или е модел на самата система. Задачата за оптимизация е задача, при която се търси най-доброто (единственото) решение при зададени начални условия. От тази гледна точка задачата за оптимизация преминава през два етапа – създаване на модел на неоптимизираната система и постигане на екстремални значения на свойствата на тази системата при определени начални условия. Поради това всяка оптимизация е относителна – тя зависи от началните условия, при които се решава задачата.

2. В съвременния мениджмънт, систематизирането на емпиричната информация и оценката на тази информация предхожда вземането на управленското решение. Във връзка с това ще си позволя да препоръчам на автора, при по-нататъшната му работа по продължаване на изследванията, системата за управление и оценка на безопасните условия на труд в здравния сектор да се дефинира като „система за оценка и управление на безопасните условия на труд в здравния сектор“.

3. През последните години е налице тенденция към увеличаване на случаите на работа на здравните екипи в условията на настъпили мащабни природни бедствия, крупни производствени аварии, терористични атаки и др. Бих препоръчал на докторанта, в своята бъдеща работа, да включи тези фактори като елемент от създадената от него система по управление и оценка на безопасните условия на труд в здравния сектор.

Считам, че направените от мен констатации имат препоръчителен характер и се отнасят основно към бъдещата работа на докторанта. В тях по никакъв начин не се подлага на съмнение актуалността на извършеното изследване и неговата научна и приложна стойност.

5. Заключение

Предложеният ми за рецензиране дисертационен труд представлява цялостно научно изследване на актуален проблем. Съдържанието на това изследване отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на този закон и Инструкция №6 на академичния състав на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“. Поставената цел и задачи пред научното изследване са успешно изпълнени.

Въз основа на направените заключения си позволявам да препоръчам на **Уважаемото научно жури** да присъди образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност **Техника на безопасността на труда и противопожарна техника** от професионално направление **5.7. Архитектура, строителство и геодезия** на **Исмаил Хаккъ Ходжаоглу**.

15.08.2017 г.

Рецензент: проф. д-р Борислав Ангелов